

Lletres Valencianes

Revista del llibre valencià · Número 49 · Desembre 2016

**GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ,
INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT**

*Conseller d'Educació, Investigació,
Cultura i Esport*

Vicent Marzà Ibáñez

Secretari autonòmic de Cultura i Esport

Albert Girona Albuixech

Directora general de Cultura i Patrimoni

Carmen Amoraga Toledo

ISSN: 1578-4096

Dep. Legal V-2053-2001

© de la present edició:

Generalitat Valenciana

Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

Av. Campanar, 32, 46015 València

<http://www.ceice.gva.es/web/cultura>

Direcció

Rosario Tamarit Rius

Coordinació

Carmen Pardo

Consell Assessor

Francisca Cerdà Vara

Jaime J. Chiner Gimeno

Mª Jesús Carrillo Martínez

Secretaria

Raimundo Forner Barres

Administració

Montserrat Ferrer Pereira

Col·laboracions

**Paula Pérez de Lanuza, Manel Alonso i Català,
Manuel Garrido, David Brieva, Joanjo Garcia,
Felip Pineda, Núria Sendra, Víctor Martínez,
Rafael Miralles, Manolo Gil**

Fotografia

García Poveda

Correcció lingüística

Maria Quiles Ruiz

Disseny i maquetació

Eliseo Soriano

Índex

Llibres premiats

AIXÒ ERA UN ALFABET.....	5
PER MOLTS ANYS	8
IL·LUSTRES VALENCIANS IL·LUSTRATS	11
EL MANGA DE LOS CUATRO INMIGRANTES.....	15
COM UN RECORD D'INFANTESA.....	19

Llibreries premiades

BARTLEBY	21
FUTURAMA	28

Crítica

INSÒLITA MEMÒRIA.....	35
SER VALENCIANS.....	37
FEM SAFAREIG	39
MITJANS DE COMUNICACIÓ I TRADUCCIÓ.....	41

Reportatge

ELS LLIBRES PRENEN LA PLAÇA.....	43
----------------------------------	----

Semibreu

EL MISTERI DE LA MANSIÓ CREMADA.....	48
--------------------------------------	----

Especial

CARTELES PARA LEER.....	49
-------------------------	----

[Fes clic en el títol de la crítica o l'article que vols llegir](#)

Revista Lletres Valencianes núm. 49

ESPECIAL PREMIS ALS LLIBRES MILLOR EDITATS I A LA LABOR
DELS LLIBRETERS DE LA COMUNITAT VALENCIANA

PREMI AL LLIBRE MILLOR EDITAT DEL 2015

SIMFONIA EN TAPES DURES

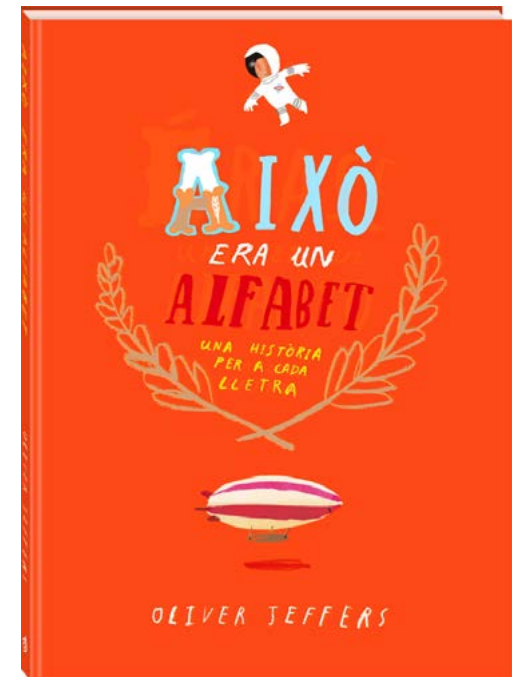
Quants elefants caben dins d'un sobre? Quant de temps trigarà la moneda a arribar al fons del forat? Quants metres de distància separen l'Edmund de l'espai?

Això era un alfabet és un llibre ple de preguntes i algunes respostes, que avança xino-xano mentre ens presenta les lletres de l'alfabet amb una història pensada expressament per a cadascuna. Algunes (com la lletra M) vénen plenes de coneixements científics, però totes, absolutament totes, estan adobades amb una bona dosi de fantasia.

Amb una posada en escena impecable i el seu habitual sentit de l'humor, amb portadelles delicioses que introdueixen cada història de manera

Les lletres de l'alfabet treballen sense descans per crear paraules que alhora creen històries. Però, què passaria si hi hagués una història per a cadascuna de les lletres? Descobreix-ho a través de les pàgines d'aquest bellíssim llibre...

A B C D E F
G H I J K L
M N O P Q R
S T U V W
X Y Z

Això era un alfabet

OLIVER JEFFERS / Autor i il·lustrador
NÀDIA REVENGA GARCIA / Traductora
Andana Editorial. Algemesí, 2015

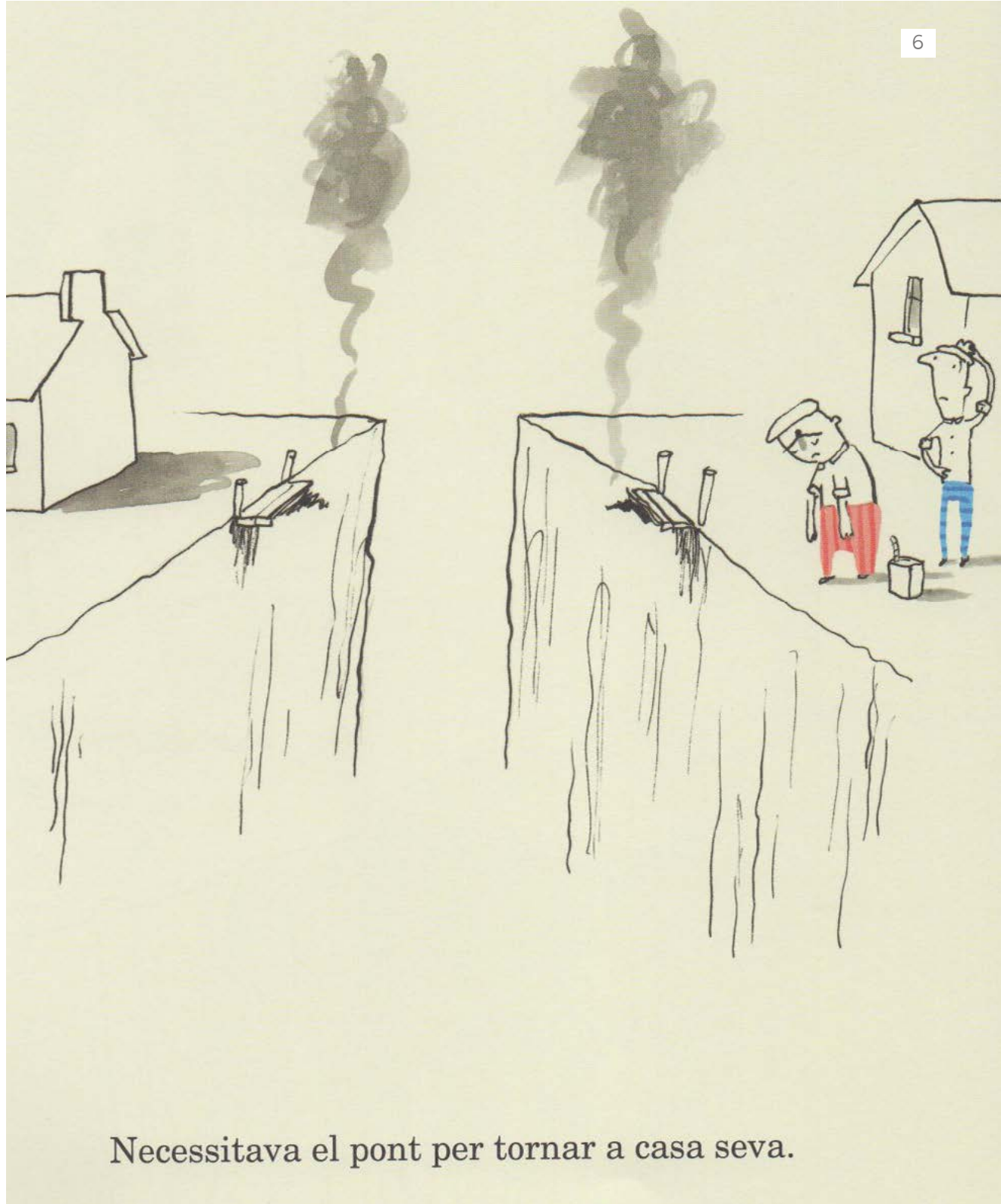
Llibre millor editat 2015

«ÀLBUMS IL·LUSTRATS LOCOMOTORA» / Col·lecció
112 pàgines / 978-84-16394-07-4 / 24 €

senzilla i immillorable, Jeffers s'ha proposat presentar-nos un grapat de personatges d'aquells que només poden eixir del seu univers particular: llenyaters que llegeixen compulsivament, carlotes una miqueta despistades però amb curiositat infinita, violinistes vencedors que preparen la seua revenja sota les escales de casa, forats infinits a prova de granotes... Hi trobareu veïns que s'odien a mort fins a límits insospitats i equips inseparables que resolen tots els misteris sense perdre l'alé. Fins i tot trobareu històries de superació de personatges que s'esforcen per vèncer les pròpies fòbies –per a alegria dels seus companys– encara que els coste tota la vida.

Les obres de Jeffers són una simfonia de colors i recursos gràfics que, lluny de desentonar entre ells, enriqueixen encara més el ritme de lectura. El format del llibre (24 x 32 cm) i les tapes dures que en guarden les històries posen la guinda, des del meu punt de vista, que li han fet meréixer el guardó al Llibre millor editat 2015 que atorga la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport a través de la Direcció General del Llibre. Premis que enguany estan plens d'il·lustració, per cert, i des d'ací ho celebrem.

Però no voldria acabar sense fer esment especial a la tasca de traducció del text original, que no deu haver sigut fàcil: emparellar cada lletra amb el contingut de la seua història en una llengua diferent podria acabar

Necessitava el pont per tornar a casa seva.

amb la paciència de qualsevol. Tanmateix, Nàdia Revenga ha aconseguit pegar la volta a aquelles combinacions que aquesta lectora endevina més difícils i és per això que ens llevem el barret sense dubtar-ho.

Com deia al principi, vet ací un llibre farcit de preguntes i algunes respostes (aquestes les haureu d'esbrinar vosaltres). Però... després de llegir-lo i rellegir-lo, em vénen preguntes noves al cap: quants micos caben en aquest llibre? Quantes vegades apareix la tassa més resilient i adorable de la història? A quants altres llibres fa referència?

I permeteu-me, per acabar, fer-vos una confessió: els meus personatges preferits són la tassa i el cogombre. Quins són els vostres?

PAULA PÉREZ I DE LANUZA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

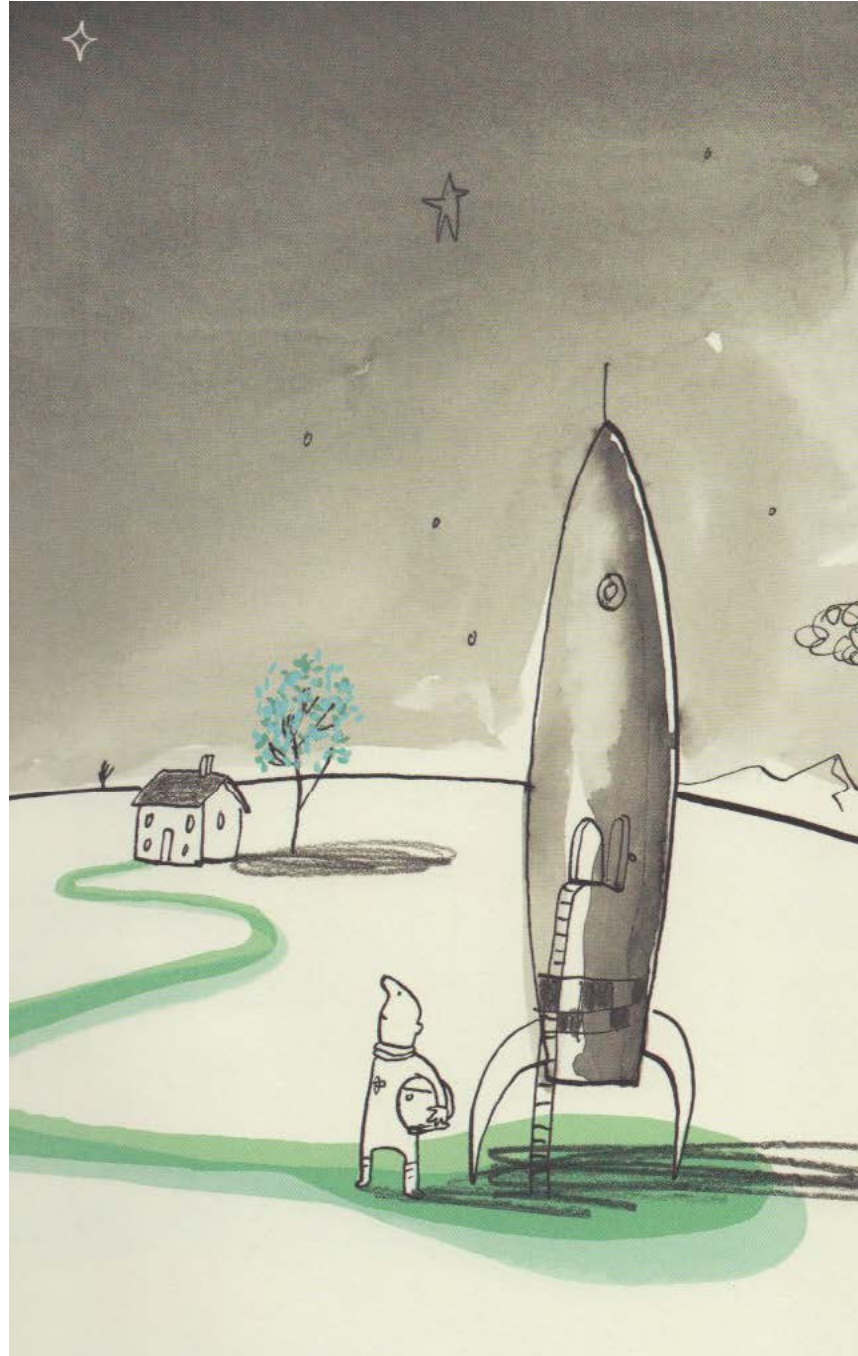
AUTOR

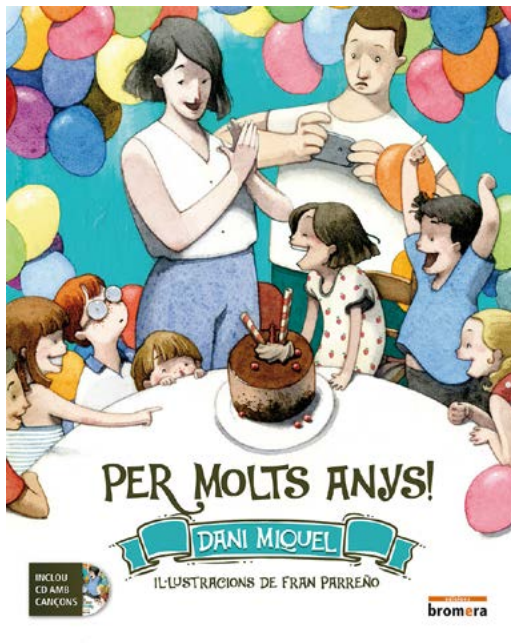
AUTOR

TRADUCTORA

L'espai era a gairebé
noranta-nou mil nou-cents
noranta-nou metres
de distància...

Per molts anys

DANI MIQUEL / Autor

FRAN PARREÑO / Il·lustrador

Edicions Bromera. Alzira, 2015

38 pàgines / 978-84-9026-578-9 / 19,95 €

PREMI AL MILLOR LLIBRE INFANTIL DEL 2015

PER MOLTS ANYS!

La Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport ha atorgat enguany el Premi al llibre infantil millor editat a *Per molts anys*, de Dani Miquel i Fran Parreño. Aquest premi, que s'atorga cada 20 de novembre, Dia del Llibre Valencià, es lliura a obres en què hi ha una correspondència clara entre el contingut i l'aspecte formal, la qualitat i la innovació.

P*er molts anys!* és un artefacte que va una mica més enllà d'això que entenem per un llibre, ja que hi trobem diversos llenguatges que es donen la mà i es complementen. Hi trobem, en primer lloc, el llenguatge escrit, un relat amb una prosa directa, àgil i amb uns quants trucs efectius per a crear una certa tensió narrativa. El seu autor, Dani Miquel, construeix una atmosfera tendra, familiar, entranyable, divertida per moments, a través de la qual ens parla d'un personatge molt especial, tan especial que podria ser qualsevol xiquet o xiqueta.

Un personatge en un dia de la seua vida també molt especial, aquell en el qual, amb la seua família i els seus amics, celebra el seu natalici.

Complir anys no és qualsevol cosa. Complir anys vol dir créixer, desenvolupar-se com a persona, acumular experiències i afectes. Celebrar-ho és festejar l'alegria de viure i compartir amb els altres el nostre temps, les nostres emocions, els nostres sentiments.

Per a un infant –en realitat tots som infants mentre no es demostre el con-

trari; aquell que siga capaç de fer-ho cometrà un gran sacrilegi—... per a qualsevol xiquet o xiqueta complir un any més i poder celebrar-ho amb aquells que estimen fa molta il·lusió, i ho fa pels regals amb els quals seran obsequiats però sobretot per sentir-se estimats i únics per als altres.

Dani Miquel, amb una gran senzillesa, ha sabut recrear un dels dies més importants

de l'any per a un infant i ha arribat a conclusions que, de tan simples, ens passen desapercebudes.

L'altre llenguatge present en aquest artefacte és el visual, i l'autor n'és Fran Parreño, un il·lustrador que ha sabut recrear amb una gran calidesa la forta càrrega d'estima i tendresa que hi ha en una celebració familiar. Parreño és capaç d'omplir tota una

pàgina amb el dibuix d'una figura, la de la nostra protagonista, i amb ella suggerir-nos tot un cúmul de sensacions i sentiments que li passen pel cap. Però també és capaç de recrear una escena fins el mínim detall omplint de color i traços una pàgina.

Aquests dos llenguatges es complementen, però també podrien funcionar d'una manera independent.

I el tercer... No hi ha festa sense música. Recordem que Dani Miquel és un cantacançons i el llibre, magníficament editat (tapa dura, paper interior de gran gramatge, il·lustracions a color), s'acompanya d'un cdé amb catorze temes, alguns dels quals collits de la nostra tradició i altres compostos per Dani Miquel en solitari o en companyia de Miquel Puig. Música alegre i divertida, en l'enregistrament de la qual han participat músics com ara Josep Maravilla, Abraham Rivas o Àlvar Carpi.

Tot un luxe que, sens dubte, s'hauria de convertir en el millor obsequi per a qualsevol xiquet o xiqueta en el dia del seu natalici.

MANEL ALONSO I CATALÀ

ENLLAÇOS

FITXA

AUTOR

IL·LUSTRADOR

VÍDEO

PREMI AL LLIBRE MILLOR IL·LUSTRAT DEL 2015

IL·LUSTRES VALENCIANS IL·LUSTRATS

Quan es dóna un premi a un llibre que reivindica la vida i el treball de 95 persones, es pot entendre que una part d'aquest els correspon d'alguna manera. Si al mateix temps, aquestes persones de què parlem representen *grosso modo* el món cultusral valencià dels segles XIX i XX, no sé si ens pertocarà a tots i totes una part del reconeixement, però el que sí que podem, com a poble, és sentir-nos afalagats. Un, que no sempre té ocasió d'enorgullir-se d'aquesta terra, a vegades troba refugi en aquelles persones que, com defensen Migue Martí i Judith Coronado, no pertanyen a eixe grupscle de corruptes i

meninfots que omplien els informatius i perpetuen els tòpics sobre nosaltres, els valencians i les valencianes, sinó que han contribuït –sovint de manera decisiva– al desenvolupament de la cultura universal.

Il·lustres valencians il·lustrats és un llibre informatiu o de no ficció, que tracta de posar en valor alguns dels artífexs valencians més destacats dels nascuts –i morts– en els últims dos segles. Ordenats cronològicament, pels seus fulls es (re)presenten personatges ben coneguts com ara Sorolla, Blasco Ibáñez, Max Aub, Concha Piquer, Renau, García-Berlanga o Nino Bravo i d'altres

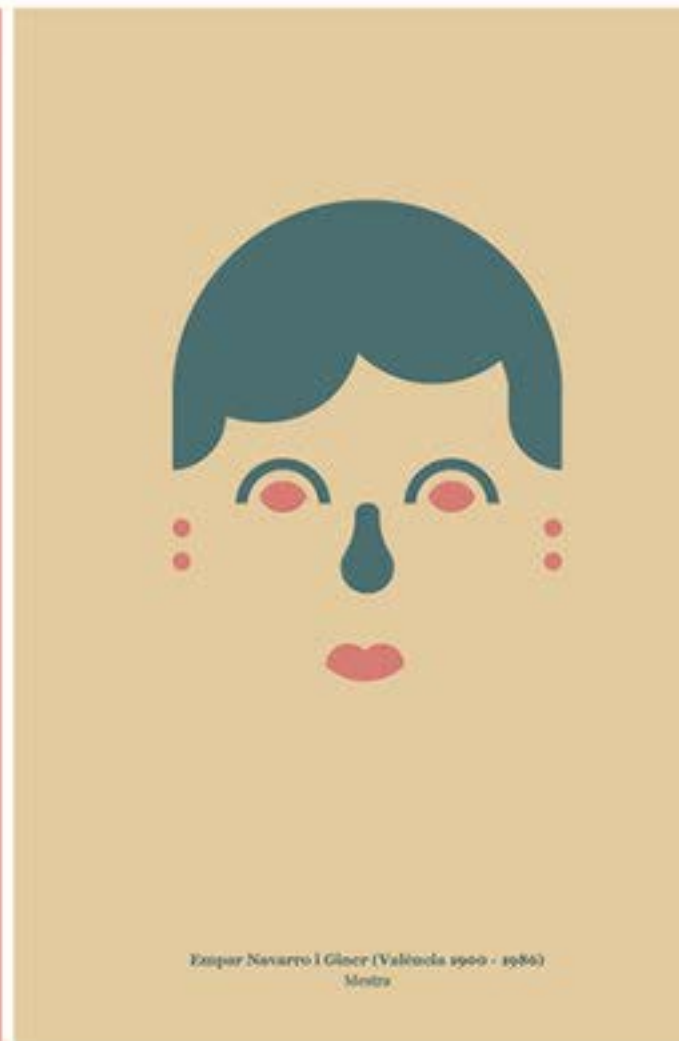
Il·lustres valencians il·lustrats

JUDITH CORONADO / Autora

MIGUE MARTÍ / Il·lustrador

Editorial Drassana. València, 2015

200 pàgines / 978-84-944732-6-5 / 14,75 €

més desapercibuts com ara l'arquitecte Rafael Guastavino, l'il·lustrador Enrique Perte-gás, la soprano Lucrezia Bori o la compositora Matilde Salvador. Evidentment, com en tot compendi, hi haurà persones que troben a faltar algun personatge admirat però el valor d'aquest llibre no radica en la seua exhaustivitat enciclopèdica sinó en les portes que obri, fins ara desconegudes per al públic general. Així, el veritable assoliment d'aquest llibre és el reconeixement de l'espai merescut d'un bon grapat de dones de diferents camps de la cultura, posades –potser per primera vegada– al mateix nivell que els seus

homòlegs masculins i, a més a més, haver fet aquesta reivindicació, no com un gueto «curiós» de dones de la cultura sinó com a part fonamental d'un compendi general de personatges il·lustres. En aquest sentit, tot i l'esforç dels autors en la seua investigació d'imprescindibles, només 23 de les 95 persones retratades són dones, però això no vol dir que no en varen existir més, sinó que és el reflex d'una societat que durant segles ha negat les condicions necessàries –legals, econòmiques, socials– perquè les dones pogueren desenvolupar-se sense restriccions i en les mateixes condicions que els homes.

les parets de casa nostra. A eixa construcció d'un imaginari renovat contribueixen, d'una manera discreta però definitiva, les semblances biogràfiques compostes per la historiadora Judith Coronado: unes poques pinzellades que aconseguen acompanyar-nos de la mà fins al moment precís d'amollarnos a l'aventura –sempre excitant i satisfactòria– de continuar investigant i descobrint pel nostre conte.

Un any i mig de treball emprat en la deliciosa tasca de recuperar de l'oblit tants conterrànies i conterrànies que contribuïren a conformar el nostre univers simbòlic. Una nova pedra en la recuperació de la memòria de tantes persones perdudes dins del maremàgnum de la història o menyspreades pel masclisme opressiu de la historiografia.

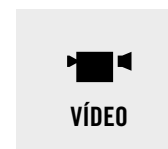
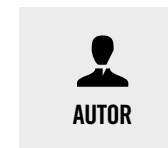
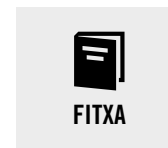
MANUEL GARRIDO

Gràcies a aquest llibre, tenim l'oportunitat de (re)conèixer escriptores, cantants, pintores, compositores, ballarines, ginecòlogues, advocades, polítiques, militants... que d'altra manera difícilment trobaríem en els manuals generalistes d'història o en enciclopèdies en línia.

Un llibre que aposta per la il·lustració en els dos sentits de la paraula: en la divulgació del coneixement i en l'ús de les ferramentes comunicatives i estètiques de la gràfi-

ca. Pel que fa a aquesta última –origen de tot el projecte– l'estil quasi constructivista dels retrats elaborats pel dissenyador Migue Martí aconseguen, amb unes poques formes geomètriques, lineals i planes, que la ment del lector complete les faccions que l'ull no veu, evocant eficaçment la totalitat dels rostres, les fisonomies i expressions. Retrats que han transcendit la seua funció com a il·lustracions d'un llibre per a acabar convertint-se, de manera independent, en reproduccions seriades que podem penjar a

ENLLAÇOS

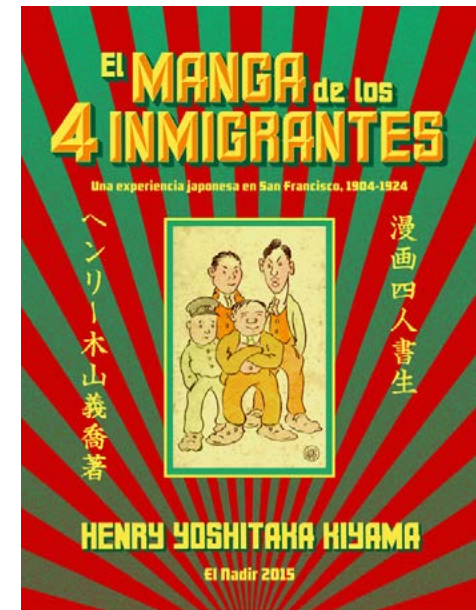
PREMI AL MILLOR COMIC DEL 2015

EL MANGA DE LOS CUATRO INMIGRANTES

La editorial valenciana El Nadir abre el cofre de los tesoros con la publicación en España de *El manga de los cuatro inmigrantes. Una experiencia japonesa en San Francisco, 1904-1924*, un artefacto extraño y fascinante donde los haya.

Un documento histórico como el que se nos presenta tiene que enriquecerse necesariamente con un aporte de contexto y un mínimo estudio aclaratorio de la obra, pero la presentación de Frederick L. Schodt se revela como una historia en si misma, una labor de rescate apasionada realizada por uno de los grandes teóricos y estudiosos del manga desde occidente.

Descubrimos, a través de los ojos de Schodt, esta desconocida rareza histórica, una joya del cómic escondida que detona una investigación que le llevará hasta Japón, donde se reunirá con los descendientes del elusivo autor y finalizará con la labor de traducción y adaptación del libro en Estados Unidos. Un trabajo

El manga de los cuatro inmigrantes

HENRY YOSHITAKA KIYAMA / Autor

Editorial El Nadir. València, 2015

144 pàgines / 978-84-92890-92-7 / 17 €

NEWLY REDISCOVERED DOCUMENTARY COMIC BOOK

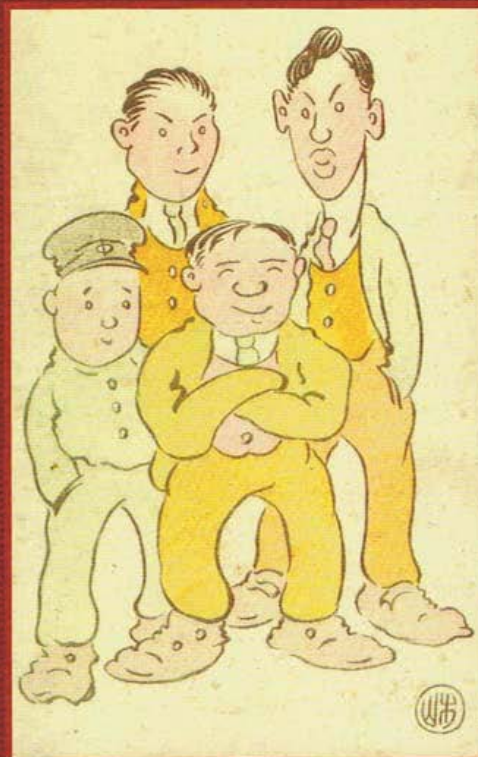
The Four Immigrants Manga

A Japanese Experience in San Francisco, 1904-1924

by Henry (Yoshitaka) Kiyama

Translated, with an introduction and notes, by Frederik L. Schodt

ヘンリー木山義喬著

漫画四人書生

From servants in fancy homes to workers in the fields,
through earthquakes, riots, a World's Fair, war, and Prohibition —
the true story of four young Japanese men who pursued their
dreams in the rough and tumble of American history

magnífico de contextualización que nos acerca a su creador y nos aporta las claves necesarias para el entendimiento de la obra.

Creada por Yoshitaka Kiyama (Henry como nombre occidental), relata la historia de cuatro inmigrantes japoneses en el San Francisco de principios de siglo xx. Fue realizada a finales de los años treinta y se remonta a sus vivencias y las de sus compañeros entre 1904 y 1924.

Es un libro curioso por varios motivos, en primer lugar por su formato. Con una estructura invariable de doce viñetas por historia, sin duda imitaba en estilo las tiras de prensa de la época que fueron los inicios del cómic tal y como lo conocemos; pero dada la imposibilidad de publicación en algún periódico,

el propio autor realizó una autoedición en un solo libro en 1931. Según Schodt, sería la primera novela gráfica de la historia.

Otra faceta que llama la atención es que, pese al interés general que presenta hoy en día como documento histórico y crónica social de una época, originariamente estaba escrito de manera bilingüe en japonés e inglés y dirigido principalmente a otros inmigrantes japoneses en Estados Unidos, lo que reducía enormemente su público y suponía un problema añadido para su publicación.

También llama la atención el alto componente documental de sus historias –nada

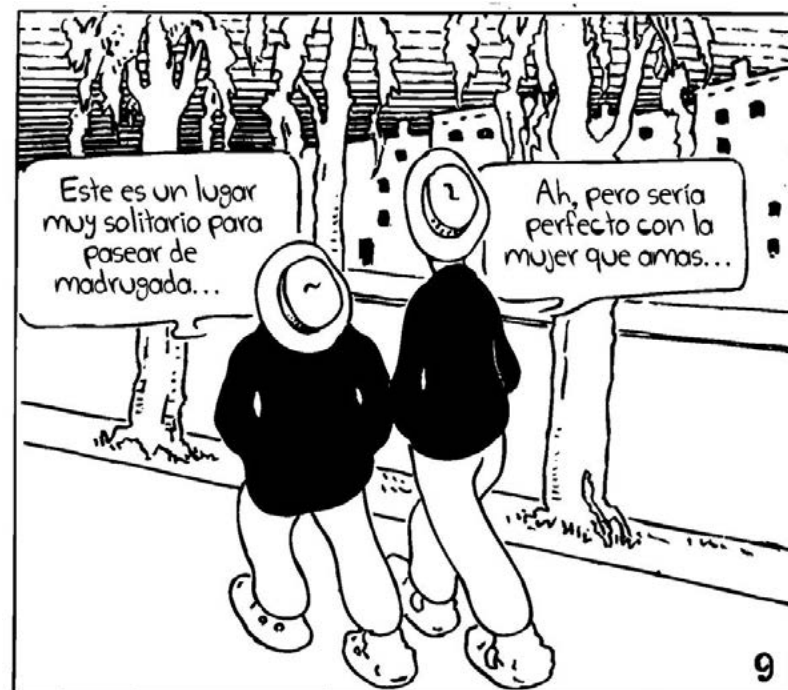
común en las tiras de prensa del momento basadas más en la inmediatez– que ciertamente le otorga esa importancia como testimonio, pero también lo sitúa como un sorprendente antecedente del cómic autobiográfico.

El manga de los cuatro inmigrantes es una crónica de la dureza en la vida de los inmigrantes japoneses llegados a Estados Unidos en la diáspora de inicios del siglo xx. Es testimonio del rechazo y la discriminación que sufrieron en una época de legislación anti-japonesa y de su lucha por prosperar en un mundo que para ellos representa

la modernidad y oportunidad, frente a la anquilosada tradición japonesa y la miseria que asola Japón en esta época, fundamentalmente en los entornos rurales.

La obra está compuesta por 52 historias que oscilan entre los años 1904 y 1924 y reflejan los principales acontecimientos históricos sucedidos en California durante este periodo como son el gran

terremoto de San Francisco de 1906, la Exposición Universal de 1915, la Ley Seca (1920-1933) o la Primera Guerra Mundial (1914-1918).

Estos y otros temas más relacionados con su situación como la precariedad laboral de los inmigrantes o las novias por correo constituyen el universo de los protagonistas que se ven arrastrados por las circunstancias que les rodean con humor (fundamentalmente negro) y resignación hasta en las situaciones más amargas.

Uno de los principales valores de la obra de Kiyama es su capacidad para construir personajes complejos, alejados de la caricatura evidente y sustentados por diálogos agudos y repletos de humanidad que aún hoy,

a ojos de un lector del siglo xxi, dotan a la historia de una fuerza extraordinaria.

El manga de los cuatro inmigrantes nos hace reflexionar sobre las relaciones entre

diferentes culturas y nacionalidades y los conflictos que surgen de ellas. Tiende una alargada sombra que llega hasta los convulsos movimientos migratorios actuales y la repetición de actitudes pasadas en nuestros días, y se erige como lectura obligatoria para entender al otro, que en el momento menos pensado podrías ser tú.

DAVID BRIEVA

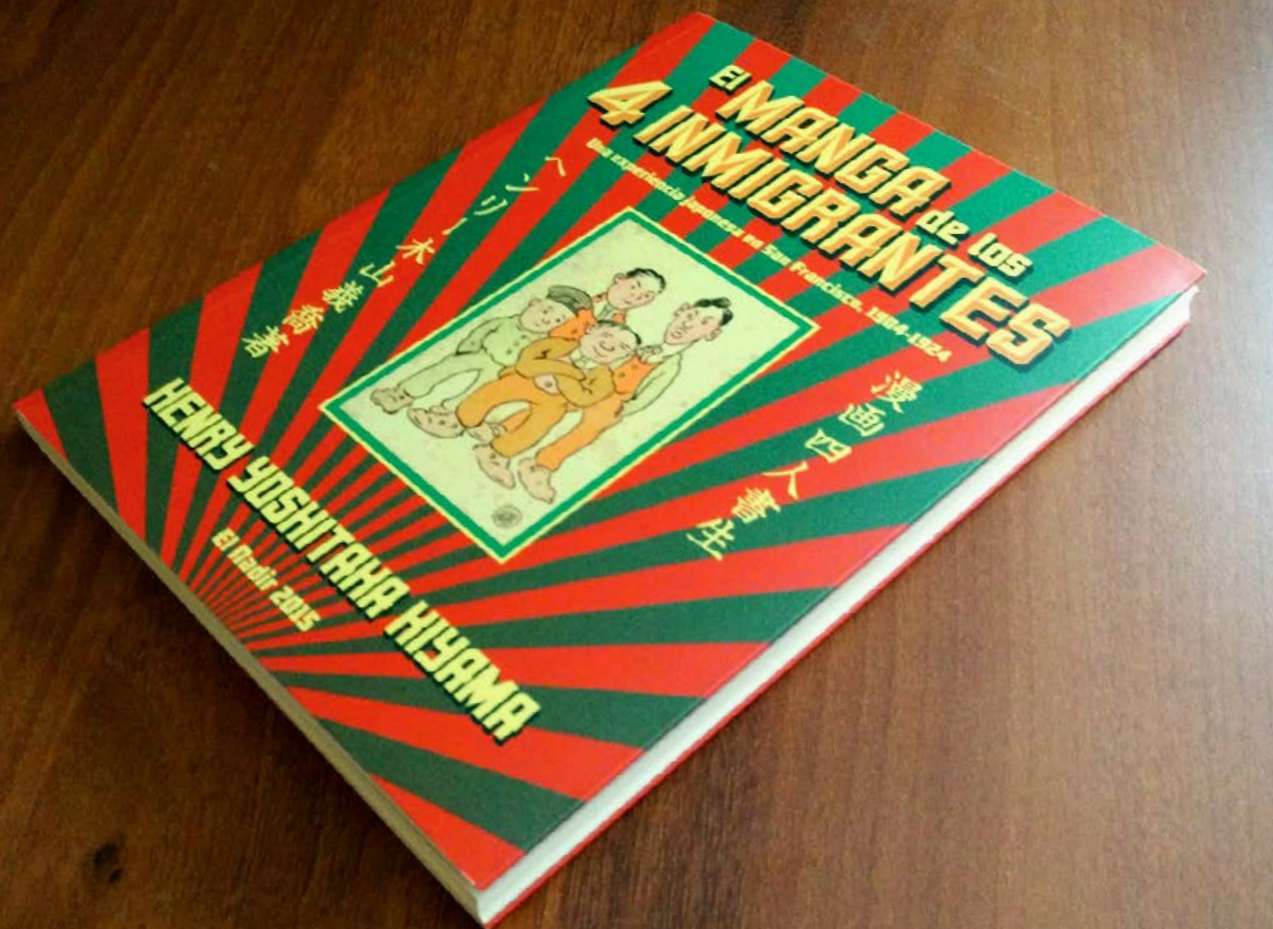
ENLLAÇOS

FITXA

AUTOR

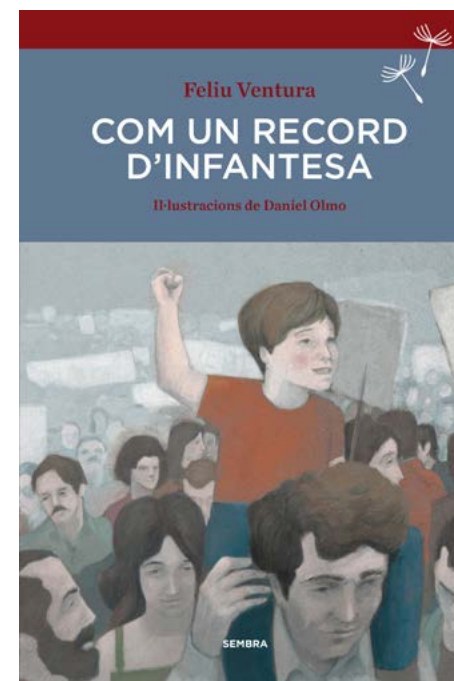

PREMI AL LLIBRE JUVENIL MILLOR EDITAT DEL 2015

DE PREMIS I COLLITES

La notícia del guardó a *Com un record d'infantesa* al llibre juvenil millor editat no resulta sinó la confirmació d'una evidència per tots aquells que ens hi havíem acostat amb curiositat a l'estrena de Feliu Ventura com a narrador. No només pel fet puntual que el llibre de Ventura, il·lustrat per Daniel Olmo, era una petita joia, sinó també perquè refrenda la bona feina de la cooperativa editorial Sembra Llibres. Sense anar més lluny, l'any passat un altre llibre d'aquesta editorial –*En línia*, del saforenc Jaume Monzó– va aconseguir el mateix premi per la innovació de traslladar el format dels *whatsapp* i dels xats al paper, en una aposta –i un gran resultat en el disseny– per connectar les noves generacions amb la lectura mitjançant els seus canals i codis.

Acopd'ull, *Com un record d'infantesa*, com a producte, resplendia la màgia de les coses fetes amb cura i bon gust. L'argument havia estat parit durant la reclusió de Ventura al mas del Sopalmo, residència de l'artista Antoni Miró, que guarda l'arxiu d'Ovidi Montllor, figura a qui l'obra pretén retre homenatge. Rodejat dels papers d'Ovidi, Ventura crea una aventura transatlàntica amb dues vore temporals, però ancorada en les seues vivències generacionals. L'obra té, a més a més, el suport d'unes il·lustracions de Daniel Olmo que, més que acompanyar el text, serveixen per a embolcallar noves curiositats a propòsit de la novel·la. Olmo, responsable del disseny del treball *Petjades* i *Els dies del Saurí* del grup alcoià VerdCel i una de les ànimes de l'Estudi Grafe-ma, proporciona un material extra, un

Com un record d'infantesa

FELIU VENTURA / Autor

DANIEL OLMO / Il·lustrador

Sembra Llibres. Carcaixent, 2015

114 pàgines / 978-84-943736-8-8 / 12,50 €

regal, més que no una simple base. En les seues paraules el treball amb Sembra ha estat marcat per la confiança i la llibertat.

Estem, doncs, davant la culminació d'un triangle de complicitats amb la música de fons i al qual s'afegeix, com a tercer vèrtex, Xavi Sarrià, en condició d'editor. D'editor que en sap i que se'n preocupa, que persegueix incorporar productes tan elaborats com ara *Nàixer, viure i morir a Gaza*, de David

Segarra; la versió de Roc Casagran d'*El llibre de les bèsties* de Lull amb il·lustracions d'Aitana Carrasco, o l'obra que ens ocupa. Una aposta que, a banda del fonament de la preocupació pel disseny, té com a jàssera el reclutament d'una nova fornada de narradors i artistes del país.

Hem de sentir-nos tots afortunats perquè la irrupció de Sembra Llibres, amb Joan Carles Girbés com a còmplice necessari de Sarrià, ha servit per a marcar un nou camí a les editorials valencianes. El seu èxit també al Principat ha ajudat a esborrar l'acceptació fatalista que els productes valencians estan condemnats a la irrellevància Sènia enllà. Els ingredients bàsics són la coherència d'una línia editorial i gràfica, la creació d'uns continguts atractius per al públic a qui s'adreça i el bastiment d'espais per a la cooperació.

JOANJO GARCIA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

IL·LUSTRADOR

TRÀILER

VÍDEO

BARTLEBY: A LA SEUA MANERA

PREMI 2016 A LA LLIBRERIA MÉS INNOVADORA

A ningú li haurà agafat per sorpresa que Bartleby haja sigut guardonada amb el premi a la llibreria més innovadora que atorga anualment la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. Des que l'any 2013 va obrir les portes del seu local al número 50 del carrer de Cadis de

Russafa, el projecte ha sacsejat amb intensitat el panorama llibreter de la ciutat de València. En part, per la joventut dels seus impulsors, Luci Romero i David Brieva (una cordovesa i un asturià que es van conèixer en un programa de ràdio i prompte van saber fer convergir les seues respectives passions: la literatura i els còmics), que amb el seu

discurs fresc i les seues pràctiques innovadores han posat de manifest la necessitat d'un relleu generacional en el gremi. Però també pel fet d'haver posat en marxa una aposta inequívoca per la concepció de la llibreria com un espai cultural. No és que hagen sigut els primers de la ciutat a celebrar activitats en un establiment d'este tipus, però, sens dubte, sí que són els que s'hi han dedicat amb més ímpetu.

un engranatge, són una força motora que permet apropar un públic que ja no sent (o mai no ha sentit) un vincle amb estos espais», afirmen els encarregats de Bartleby, els quals entenen la llibreria «com un espai al qual acudir i en el qual descobrir i debatre idees o compartir inquietuds culturals. Eixa és una part molt important de la nostra proposta de llibreria útil i actual».

A Bartleby se celebren, és clar, presentacions de llibres. Però també col·loquis, projeccions, recitals, exposicions, activitats infantils o concerts. Per no parlar de la seua oferta de vins.

A Bartleby se celebren, és clar, presentacions de llibres. Però també col·loquis, projeccions, recitals, exposicions, activitats infantils o concerts. Per no parlar de la seua oferta de vins. Una amalgama d'actes que dibuixen un calendari atapeït, amb diverses activitats programades cada setmana, i que serveix de mostra de la formació acadèmica en gestió cultural que tenen els seus responsables. «Les activitats culturals complementen i retroalimenten la llibreria, funcionen com

Un altre dels posicionaments que els ha ajudat a assolir l'èxit ha sigut el manteniment d'un fons bibliogràfic distingit i ben definit, amb una presència notable del còmic (terreny en què Brieva és expert) i que mostra una especial atenció pels títols que publiquen les editorials independents. A Bartleby han aconseguit escapar de la dictadura del *best-seller*, un luxe que la gran majoria de les llibreries no es pot permetre. En este sentit, han fet de la independència una bandera: «dissenyem i

gestionem el nostre propi model de negoci. Partim d'una línia d'actuació i de gestió definida pel nostre propi criteri i que es guia pels nostres gustos personals. Entenem que podrà agradar més o menys, o gens, però és nostra, i és genuïna dins de l'ampli catàleg que ofereix el sector. El nostre criteri no respon a unes constants comercials, ni és el nostre interès saber quin és el *top* de vendes de torn, si no, al final, acabaríem sent com qualsevol cadena de llibreries».

«Hi ha determinats llibres o còmics que sense la tasca del llibreter no tindrien la visibilitat que tenen altres»

Romero i Brieva consideren que una altra de les claus per a entendre el fenomen de Bartleby és la funció de recomanació de títols que exerceixen, trencant amb el tòpic que afirma que, ara que el públic disposa de tota la informació sobre les novetats editorials en la Xarxa, els llibreters ja no juguen un paper important en este aspecte. «La tasca de prescriptors en el nostre cas és vital, i la duem a terme amb naturalitat i amb molta passió, perquè ho considerem una part intrínseca del treball que desenvolupem i que

parteix d'una cosa que hem viscut des de sempre, que és la passió per la lectura», afirmen els responsables de l'espai, «hi ha determinats llibres o còmics que sense la tasca del llibreter no tindrien la visibilitat que tenen altres, però crec que això es pot apreciar en quasi tots els gremis o sectors». La llibreria independent es converteix, així, en un garant de la diversitat bibliogràfica.

Però la novetat més important que presenta Bartleby és el seu discurs carregat

d'entusiasme, que fuig del pessimisme i el victimisme que en massa ocasions caracteritza el gremi i aconsegueix encarar els problemes d'una altra manera. No és que consideren que el món del llibre no viu una etapa especialment difícil, sinó que el seu enfocament és menys apocalíptic que l'habitual: «Ningú no pot negar que el sector està en crisi des de fa anys i, a causa de la gran quantitat d'actors involucrats en la indústria i el descens evident de vendes, ha arribat a la insostenibilitat progressiva d'un model de negoci que durant anys

«Les llibreries són les que més fàcil ho tenien per a reinventar-se i són les primeres que ho han fet»

funcionava i era sostenible. Editorials, distribuïdors, llibreries i fins i tot autors han de buscar noves maneres de fer i entendre un sector que, per una altra banda, no desapareixerà». On queda el lloc per a l'optimisme, llavors? On altres veuen un pou sense eixida, els responsables de Bartleby parlen d'un canvi de paradigma: «les llibreries són les que més fàcil ho tenien per a reinventar-se i són les primeres que ho han fet. El descens de vendes ha provocat que tancaren moltes llibreries independents de llarga trajectòria, però al mateix temps hi han aparegut moltes propostes llibreteres recentment, quasi totes amb models mixtes, especialitzacions, etc.». Per tant, quin és denominador comú que garanteix la viabilitat d'estos nous projectes? Romero i Brieua ho tenen clar: «pràcticament

La llibreria Bartleby pren el seu nom de 'Bartleby, l'escrivent', una peça de narrativa breu publicada per l'escriptor estatunidenc Herman Melville el 1853.

es resumeix en una sola qüestió: demostrar la vigència de la llibreria com a espai útil i rellevant, i continuar situant el llibre en el lloc que li correspon dins de la nostra societat».

La llibreria Bartleby pren el seu nom de *Bartleby, l'escriptor*, una peça de narrativa breu publicada per l'escriptor estatunidenc Herman Melville el 1853. El relat, afectat d'un cert nihilisme, narra la història d'un home treballador i afable que s'incorpora com a copista a un despatx d'advocats situat a Wall Street. Tot transcorre amb la normalitat pròpia d'una faena gris fins que, un dia, el protagonista, en ser requerit pel seu cap per a realitzar una tasca, respon amb una afirmació que desvia el curs de la seua monòtona existència i l'introdueix en una voràgina de passivitat i desídia: «preferiria no fer-ho». Una sentència cèlebre que, per sort, Romero i Brieva, davant unes condicions que podrien ser considerades adverses, semblen haver reconvertit en una asserció més constructiva: «preferiríem fer-ho a la nostra manera». I, pel moment, tot indica que han trobat la fórmula per a fer funcionar un projecte que ja compta amb més de tres anys a les seues esquenes i que permet endevinar un futur prometedor. Celebrem-ho.

FELIP PINEDA

LLIBRERIA BARTLEBY

CARRER DE CADIS, 50

46004 VALÈNCIA

TEL: 963 23 71 84

<https://www.facebook.com/libreriabartleby>

libreriabartleby@gmail.com

FUTURAMA

PREMI 2016 A LA TRAJECTÒRIA D'UNA LLIBRERIA

«QUI CONTROLA EL PASSAT...»

La màxima d'Orwell «Qui controla el passat controlarà el futur» s'adiu doblement a l'hora de parlar de la llibreria reconeguda per la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports amb el Premi a la trajectòria d'una llibreria 2016. Originalment oberta l'any 1981 sota el nom de 1984, en referència a l'obra homònima que inclou la citació de l'autor britànic, va canviar de nom el 31 de desembre de 1983 a Futurama. Futurama, tota una declaració d'intencions del llibreter Manolo Molero que, amb vint-i-cinc anys, acabava de començar la singladura de la primera llibreria especialitzada en còmics del

nostre país. Parla d'aquells dies entre el riure i la nostàlgia per les jornades viscudes a la plaça de les Escoles Pies, al barri xinés de València. En una localització que li proveïa d'una clandestinitat *de facto* molt propèra a la consideració de còmic per aquells anys. Parla també dels primers clients que consumien tota una sèrie de publicacions nascudes al socaire de la nova modernitat dels anys huitanta: el *Víbora*, *Cairo*, *Tòtem*, els primers àlbums monogràfics. Revistes i col·leccions que convivien amb el còmics de sempre: els superherois americans. Sobre aquests dos pilars, moltes hores de feina i la comercialització de productes associats al còmic, el projecte es consolida. Futurama fa el salt al carrer de Guillem de Castro. I no, no és una passa fugaç. La llibreria avançava per quedar-s'hi i esdevenir un dels establiments referencials en el paisatge sentimental del centre de València. Com la mateixa Casa de Caramels, però sense caspa.

Futurama arribava per vincular-se a la memòria de les persones que, ara sí, passaven per davant dels aparadors i miraven els productes entre l'admiració, la curiositat i l'estranyesa. Com en el cas d'una parella en vespres de les festivitats de Nadal que, després de repassar-hi les miniatures exposades, entren per preguntar si tenien una figureta del nen Jesús.

Anècdotes al marge, el camí cap a la consolidació no és senzill. L'any 1986 és també el de la desaparició de l'editorial Burguera,

que marca l'inici canònic de la crisi del còmic a l'Estat. L'aparició dels videojocs com a nova forma d'oci amenaça el sector de trencar la corretja de transmissió amb els lectors més joves. Una altra vegada temps de dificultats. Però la persistència té la recompensa en girar la cantonada de la dècada. Hi irromp el manga i ho canvia tot. N'és el gran *boom*. El còmic japonès assalta les pantalles televisives amb una força que no havien tingut les sèries

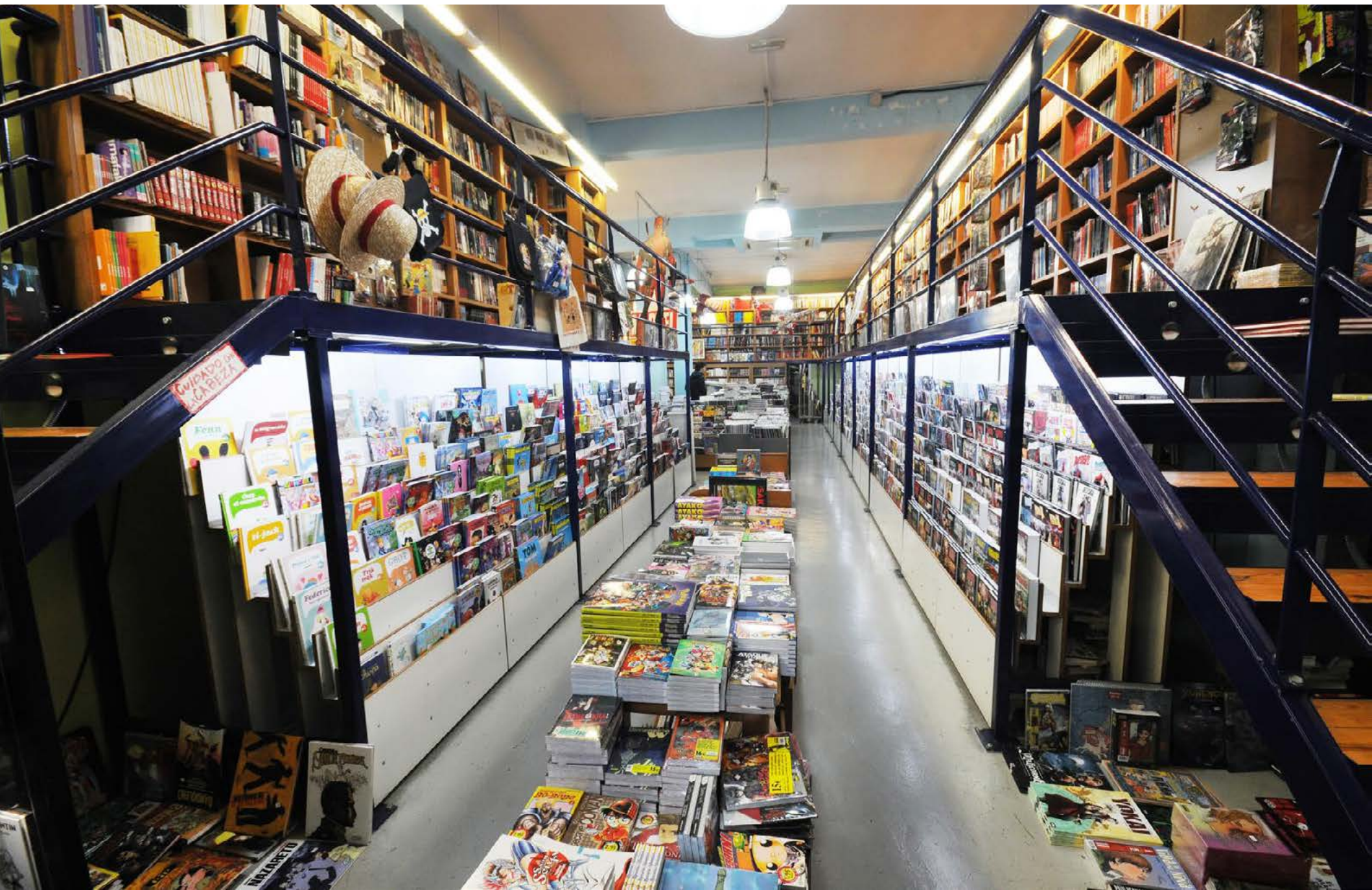

protagonitzades pels superherois americans en el pas a l'animació. Un parell de generacions queden –quedem– marcades amb ferro roent pel record de *Bola de Drac* en Canal 9 –però també a TV3– i la llarga

saga creada per Akira Toriyama. La popularitat del manga ho somou tot: obliga a ampliar el negoci, a viatjar al Japó per importar productes tot tipus de marxandatge, rejuveneix l'edat mitjana de la clientela. Entre les conseqüències més importants destaca la incorporació del públic femení al món del còmic. En aquesta època també arriben els Simpson i el *boom* de productes relacionats; samarretes, peluixos, tasses, catifes...

En el pas al segle XXI, la influència de la televisió en la revalorització del còmic, la il·lustren sèries com ara *The Big Bang*

Theory, que ajuden a normalitzar el gust pel nové art. Ara bé, no tot són flors i violes, la crisi fa fluctuar el mercat i reduir les despeses accessòries. De colp i volta, l'allau de les novetats setmanals del manga comença a donar senyals d'esgotament. La reedició de sèries clàssiques europees juntament amb l'eclosió d'alguns èxits de novel·la gràfica paren el colp. Tanmateix, el negoci ha de prescindir d'un dels baixos, l'històric, i continuar l'aventura en el local gran. N'hi ha també una correcció en el percentatge que ocupen els productes de regal: el paper torna a ser el gran protagonista.

Però una llibreria no és només un negoci. I en aquest aspecte Futurama pot presumir de destacar com a far cultural d'un món tradicionalment menystingut, vinculat al marge, a allò *underground*, sovint mirat des de la superioritat per la literatura i d'altres disciplines. Així, resulta fàcil trobar qui parle de Futurama com a botiga i no com a llibreria. Fins i tot, els hi deu haver que estiguen disposats a discutir l'estatus de focus cultural. Els reconeixements com aquest premi a la trajectòria d'una llibreria, que ja havia obtingut el 2006, o la medalla de Sant Carles atorgada per la Facultat de Belles Arts de la UPV el 2015 són arguments de pes per combatre els escèptics. La simple evocació d'algunes de les persones que han recorregut a les seues prestatgeries a la recerca de números impossi-

bles n'és un altre de contundent. Molero pot presumir de les felicitacions de Berlanga per la troballa de còmics relacionats amb l'erotisme dels quals era gran col·leccionista, d'haver portat dibuixants internacionals de l'altura de Gilbert Shelton o d'haver estat a punt de col·lapsar

l'avinguda Guillem de Castro durant la visita del director de cinema Kevin Smith. A la nòmina dels noms forans caldria sumar tots els autors de l'escola valenciana del còmic, la col·laboració amb nombroses revistes de vida efímera o la presentació d'incomptables *fanzines*.

Trenta-cinc anys després, aquestes èpoques de resistència i marginalitat semblen feliçment superades. Futurama emergeix com una llibreria especialitzada tant per al col·leccionista com per al consumidor més ocasional. Ha consolidat una clientela fidel a la ciutat i el seu *hinterland*, però sobretot continua sent un lloc on tothom és benvin-

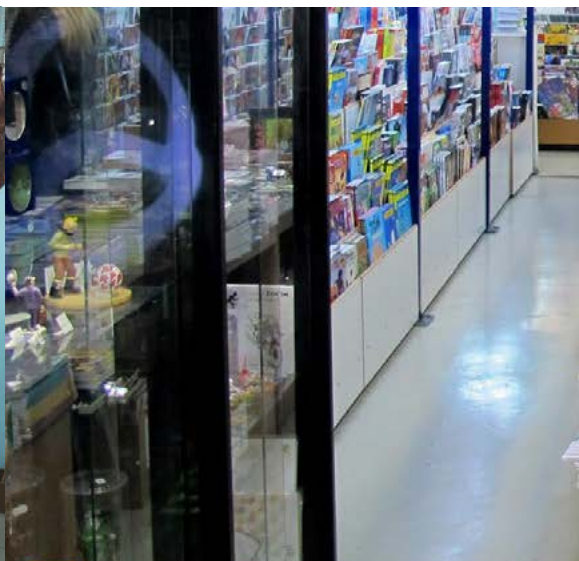
FUTURAMA COMICS

CARRER DE GUILLEM DE CASTRO, 53

46007 VALÈNCIA

TEL: 963 51 91 88

 facebook.com/FuturamaComics

gut. Qui la visite podrà passejar entre els seus prestatges i fer lliscar els dits entre els milers i milers d'exemplars sense sentir-se vigilat pels empleats ni impel·lit a comprar. Una sensació de llibertat i de confiança que convida a habitar l'espai, a fer-lo propi i a voler compartir-lo amb els habituals. I els més habituals són, òbviament, uns treballadors entusiastes del còmic, que coneixen la mercaderia, que l'han tastada, que estan atents a aconsellar-te, que hi desprenen passió. Una

plantilla estable que també parla del gust de la llibreria per les coses ben fetes.

Futurama pot presumir de mirar al futur sense l'angoixa que tenalla el sector de les llibreries. Sense por a l'amenaça digital ni a les noves formes de comercialització mitjançant la Xarxa. L'especialització té uns preus però també unes recompenses. Moleto explica que hi ha clients que estaven el dia de la inauguració del primer local i ara

hi acudeixen a comprar amb els seus néts. Acudeixen des de Sueca, des de Sagunt, des de molts punts de la geografia valenciana a la seua cita setmanal, quinzenal o mensual. Els hi ha qui tenen una carpeta farcida de novetats quan hi arriben. Una carpeta de tapes descolorides pel temps. Perquè no hi trobarem a Futurama cap nen Jesús, però sí gran quantitat d'adeptes.

JOANJO GARCIA

INSÒLITA MEMÒRIA

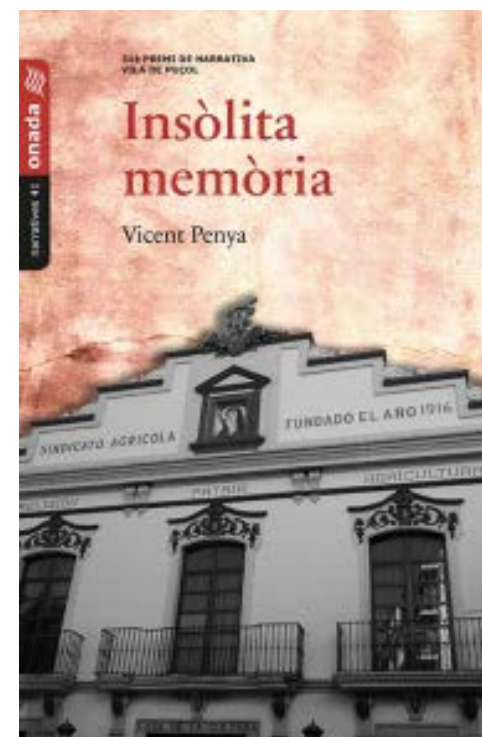
Vicent Penya és un escriptor al qual la seua brillant i premiada trajectòria com a poeta li ha eclipsat, en bona part, la seua vessant com a narrador. L'obra narrativa de Penya inclou novel·les, llibres de narrativa infantil, i fins i tot estudis, i algun recull d'articles, una vessant menys coneguda però no per això menys interessant.

Huit anys després, l'escriptor Vicent Penya torna a publicar un recull de relats: *Insòlita memòria*. El seu anterior llibre, *Els somnis possibles*, editat per primera vegada l'any 1997 en l'editorial Germania i reeditat el 2008 en una edició ampliada i revisada en Brosquil Edicions, era un compendi dels contes que fins aleshores havia escrit i publicat en diversos mitjans i d'una manera dispersa.

Insòlita memòria, en canvi, és una col·lecció de deu contes que tenen una voluntat de conformar una unitat dins d'una certa diversitat. Els deu tenen un tret en comú que els emparen-

ta: la memòria, tots ells naixen de la memòria del nostre narrador. Ara, cal deixar clar des d'un principi que Vicent Penya en cap moment no ha tingut la pretensió d'escriure un llibre de records d'infantesa i joventut. Penya s'aprofita d'una anècdota, d'una impressió, d'una sensació, d'una emoció, fins i tot d'un malentés que va viure, per a crear una nova història més sucosa que la real, i ho fa aplicant diferents tècniques de diversos gèneres narratius i una ploma afilada durant anys d'ofici.

Els relats, després d'haver passat pel seu tamís creatiu, acaben convertits en una ficció de vegades sorprenent;

Insòlita memòria

VICENT PENYA / Autor

Onada edicions. Benicarló, 2016

«NARRATIVES» / Col·lecció

144 pàgines / 978-84-163505-37-1 / 15 €

d'altres absurda, quan no divertida o inquietant i sempre versemblant. Sense aquesta versemblança no funcionarien de cap de les maneres.

Trobem relats extrets de la infantesa de l'autor i ubicats temporalment en les darreries del franquisme, uns textos que ens parlen de la por dels adults, de la necessi-

Trobem textos extrets directament del món dels somnis, tractats amb un surrealisme angoixant amb denominació d'origen, com ara «La campana». Hi ha altres relats que partixen de situacions quotidianes a les quals Vicent Peña, amb ofici, dóna la volta per fer que els personatges acaben immersos en una trama provocada per un salt temporal, o una plaga, com és el cas del relat apocalíptic «Les rates», que tanca el llibre i deixa el lector amb un gust agredolç en la boca.

En *Insòlita memòria* he trobat un escriptor en plena etapa de maduresa i amb les idees molt clares, un narrador sòlid que domina tots els ressorts del llenguatge i és capaç de transmetre l'angoixa, la ràbia, la frustració que senten els seus personatges davant de situacions realment insòlites que trenquen la seua rutina, i els superen i els porten a un desenllaç inesperat.

Amb aquest llibre Vicent Peña va obtenir l'octubre del 2015 el 31é Premi de Narrativa Vila de Puçol.

MANEL ALONSO I CATALÀ

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

VÍDEO

Les deu narracions que conformen *Insòlita memòria* compartixen un escenari anònim, esbossat amb quatre traços. L'autor ja ho va fer en *Els somnis possibles*, i ens fa endevinar que som en un poble menut de la costa mediterrània.

tat vital que tenen de llançar terra sobre el passat, com ara el conte «El formiguer», o la por a la llibertat d'expressió, com ara en «L'escenari», un relat redó on Vicent Peña ens demostra la seua gran capacitat per a l'humor i la sàtira.

SER VALENCIANS, LES DIFICULTATS

O la Dificultat de ser valencians, una dificultat que Ricard Pérez Casado havia pensat a destacar en el títol del seu llibre, *Ser valencians*; imagine que una Dificultat amb majúscules.

Una dificultat que en realitat en són moltes, començant per la geogràfica: un país allargassat, ple de valls i muntanyes perpendiculars a la costa. I la voluntat de no superar les barres naturals: vies de tren que desapareixen, la constatació que «és més ràpid, i quin absurd!, anar d'Alacant a Madrid que no d'Alacant a València, amb molta menys distància». Diu «és també producte de la conformació del centralisme espanyolista i de la voluntat subalterna de les administracions provincials valencianes».

Així mateix la dificultat de convèncer. Convèncer els mateixos ciutadans de València que la ciutat ha d'exercir com a capital. Als ulls de les distintes concepcions dels país es coincideix a assenyalar que «la ciutat de València representa tant el centralisme dins el territori valencià com la condició de ser seu de totes les maldats universals que afecten els bons pobletans». Una ciutat centralista que no sabia que ho era. Una idea que ens afebleix la identitat.

A més, hi dedica un espai a reflexionar sobre la coneguda frase de Joan Fuster: «el país serà d'esquerres o no serà». Una *boutade* fusteriana, diu, no tan desencaminada. Hi ha lloc per a la ironia i torna a assenyalar els qui n'hi han tingut responsabilitat. Hi diu tant i s'endevina que té tant més a dir!

Ser valencians

RICARD PÉREZ CASADO / Autor

Balandra Edicions. València, 2016

«NARRATIVES» / Col·lecció

112 pàgines / 978-84-94387-43-2 / 12 €

En aquest llibre, hi ha lloc, també, per al reconeixement. «L'herència del període brillant es pot sintetitzar en dos elements. L'escolarització de la majoria dels xiquets i xiquetes en un coneixement bàsic del valencià, retallat i reduït als darrers anys de règim popular» amb una discussió inconclusa: «el valencià, mèrit o requisit?». I el segon element: la qualitat i l'altura de les produccions literàries i les dels investigadors en la nostra llengua, que no només no són posades en dubte sinó que tenen reconeixement en

l'àmbit internacional i li'l devem a la intransigència benèvola de Joan Fuster.

Finalment, té paraules d'esperança, una mica d'optimisme que fareu bé d'anar a buscar en el llibre.

És un llibre breu i de fàcil lectura, que no decep qui s'hi acosta esperant una opinió sincera d'un home que ha estat protagonista de la configuració d'aquesta personalitat valenciana. L'excalcalde de València que ha deixat

més empremta en la ciutat en el darrer segle es mulla i no és autocomplaent. Ha trobat pedres al camí, posades per les que havien de ser les pròpies files, i n'explica, fins i tot, anècdotes. Les pedres han esdevingut marges i els marges, murs infranquejables per a tots els valencians durant dècades.

Ricard Pérez Casado té molt a dir i en parla clar. La que signa aquest article esperaria que arreu d'aquest país, que no intenta ser, estigueren parlant del que diu; als bars, en les tertúlies radiofòniques, en els diaris i en les xarxes socials. Els uns escandalitzats, altres donant explicacions o demanant disculpes. Res. Tant de bo les properes Falles li dediquen un ninot, almenys un signe de vida que ens importa ser valencians i volem que ens deixen ser-ho.

NÚRIA SENDRA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

AUTOR

VÍDEO

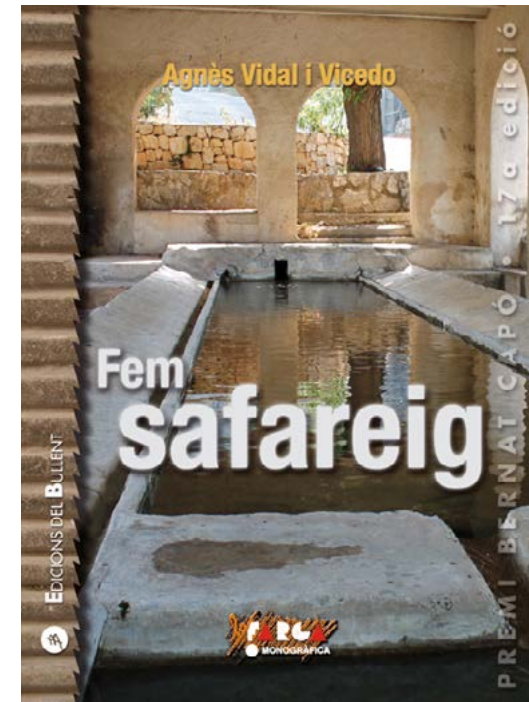
EL MÓN A UN LLAVADOR

Fem safareig ha estat per a mi un llibre sorprenent. He de reconèixer que quan me'l donaren per a ressenyar, el meu primer pensament fou «un llibre sobre llavadors? No sé jo quin suc li trauré...». I vaja si li n'he tret. Per això dic que el treball d'Agnès Vicedo és sorprenent; quan comences a llegir-lo i n'arrapes un poc de la superfície, va eixint tot el que conté, que és molt més del que pareix en una primera ullada. He de reconèixer que durant els mesos que han passat entre que el llegí un primer viatge i la ressenya que estic redactant ara, han anat unes quantes lectures puntuals, esborranys i reflexions creuades amb altres coses que he llegit de manera personal. No em puc estar de mencionar-ho, el que esteu llegint és fruit d'això.

El llibre conté estadístiques sobre la morfologia de llavadors arreu del nos-

tre territori; també en fa un poc de catàleg, però tot això és secundari. El que importa en el llibre, i allò que el fa tan interessant, és tot el que es feia i es fa en un llavador: rentar la roba, *safarejar*, jugar, descansar, aprendre...

El llibre recull com l'aparició de la rentadora canvià aquestes infraestructures municipals, tan importants no fa gaire, i com a hores d'ara van desapareixent si no és que estan sent restaurades als pobles on, més per nostàlgia que per necessitat, molts safarejos continuen operatius hui dia i amb nous usos, o vells. Però tampoc no és cert que siguem una cosa del passat. La línia de pensament modern en què vivim com a occidentals ens fa pensar en coses actuals i coses d'altres temps, i qualsevol pervivència d'alguna cosa que cataloguem com a «passada» la considerem anacrònica. I vet ací la ironia:

Fem safareig

AGNÈS VIDAL I VICEDO / Autora
PREMI BERNAT CAPÓ DE DIFUSIÓ
DE LA CULTURA POPULAR

Edicions del Bullent. Picanya, 2016

160 pàgines / 978-84-99041-74-2 / 15 €

les poques –o moltes– senyores que continuen anant als llavadors dels seus pobles a rentar la roba, xarrar i estendre-la difícilment poden ser espectres del passat. El safareig, així entés, esdevé un espai al costat de la narrativa de la modernitat capitalista, present als marges del *trionf* de la rentadora.

I com a espai social, aquest és l'altre punt que ens interessa del treball de Vicedo: l'activitat de rentar la roba era –i és– una activitat majoritàriament practicada per les dones. El llavador del poble esdevenia un espai d'elles en què els homes estaven vedats. No vol dir que fóra un espai des d'on les dones desafiaven el patriarcat, simplement hi convivia al seu costat i n'invertia els termes: si un home gosava d'entrar-hi, s'arriscava a ser humiliat per aquella meitat de la humanitat de la qual s'esperava condescendència i humilitat. Al safareig, els xiquets

també podien escapar de les normes habituals, hi anaven ells (quan eren menuts) i elles a ajudar les seues mares i, mentrimentes, jugaven, sentien, aprenien... Algunes de les anècdotes que Agnès arreplega ens donen retalls de vides tan rics i alhora tan simples que, com ja he dit abans, a mi m'ha sorprès trobar en un llibre «sobre llavadors».

Fem safareig guanyà el Bernat Capó d'etnologia, i si entenem que l'estudi de l'etnologia té per un dels seus objectius la reconstrucció de la història humana, l'obra que ens ocupa

ho compleix amb escreix: al llavador es renta(va) la roba (amb el component sanitari tan important que açò tingué), es passaven notícies i xafardejos, s'anava a jugar, es duia el bestiar, s'anava a festejar d'amagades a hores fosques i de vegades s'hi apareixien espectres i monstres... En definitiva, pels llavadors han passat moltíssimes històries anònimes que, totes juntes, conformem la nostra humanitat. I, què és això, al cap i a la fi, si no és el món? *Fem safareig* és una finestreta per la qual podem traure el cap i veure'n una part.

VÍCTOR MARTÍNEZ

ENLLAÇOS ▾

 FITXA	 AUTORA	 DEMO
 PRESENTACIÓ	 ENTREVISTA	 VÍDEO

DE TRADUCTORS I TRAÏDORS

La traducció d'un idioma a un altre mai no respecta el significat exacte de l'obra original. És el que suggereix aquell *traduttore, traditore* ('traductor, traïdor'), expressió italiana que juga amb l'efecte sonor de la successió de dues paraules amb significats discordants. Sabem que la gent poliglota prefereix un llibre o una pel·lícula en versió original perquè així descobreix l'obra sense alteracions, com va ser concebuda per qui la va crear. Dut al cas més extrem, la traducció d'uns quants versos, amb les variacions a què se sotmeten les rimes, afecta de manera indefectible el missatge original del poeta. Una altra cosa és que el resultat siga més o menys reeixit, pel mestratge, la sensibilitat i l'art de qui el tradueix. Amb textos no literaris passa una cosa semblant: la traducció sempre en modifica, si fa no

fa, el sentit primitiu. L'associació del traductor amb el traïdor no és, doncs, agosarada.

La traducció d'una novel·la o d'un guió audiovisual és un treball ben complex que, amb l'ajuda de diccionaris o de programes informàtics de traducció, no es limita a substituir mot per mot el text en una llengua determinada pel seu equivalent en un altre idioma. Ben al contrari, aquesta operació requereix el quefer, l'experiència i una formació de gran abast d'una persona que ineludiblement és una lectora o espectadora crítica que no es conforma amb la primera impressió que li provoca un text imprès audiovisual o digitalitzat i que, a més de dominar l'idioma original, coneix els contextos culturals i socials propis de qui l'ha escrita. És una lectora o una espectadora

Mitjans de comunicació i traducció. Realitat i interpretació

GERMÀ COLÓN DOMÈNECH i MARÍA PILAR PEREA SABATER / Autors

Universitat Jaume I. Castelló de la Plana, 2016

«FUNDACIÓ GERMÀ COLÓN» / Col·lecció

156 pàgines / 978-84-16356-42-3 / 16 €

que hi entra a fons i furga per tots els racons i personatges per entendre'ls amb les seues particulars complexitats, circumstàncies i emocions. Però, a més de dominar la seua llengua materna, la traductora o el traductor

sap investigar i documentar-se sobre tot allò que, inopinadament, es trobarà en la lectura o el visionat. Al capdavant, l'ofici de traduir sense traïcions exigeix un perfil professional amb un alt grau d'especialització.

UNIVERSITAT
JAUME I

A raonar sobre múltiples aspectes relacionats amb la traducció, s'hi dedica un grapat de professionals de diversos perfils vinculats amb la traducció –docents universitaris, assessores lingüístiques, dobladors, actors...– que en aquestes pàgines ens descobreixen algunes possibilitats, recursos i obstacles de l'ofici en una edició que sembla reunir les ponències presentades en el curs d'estiu *¿Traduttore, traditore? Una aproximación a la traducción literaria*, celebrat en 2015 a la Universitat Jaume I. Tot i els desequilibris dels apartats del llibre pel que fa als registres lingüístics, l'extensió o els temes abordats, el volum acull col·laboracions de gran interès i erudició. Cal destacar, per exemple, les perplexitats de Joan Francesc Mira a propòsit de la traducció de *La Divina Comèdia*, els recursos emprats per Joaquim Mallafré en la seua versió de *l'Ulisses* o les observacions de Carlos Rubio sobre la presència de la societat japonesa en l'obra de Haruki Murakami.

RAFAEL MIRALLES LUCENA

ENLLAÇOS ▾

FITXA

FUNDACIÓ

ELS LLIBRES PRENEN LA PLAÇA

IV Plaça del Llibre de València

Els llibres prenen la Plaça. Amb aquest eslògan es va celebrar la IV edició de la Plaça del Llibre de València, del 20 al 23 d'octubre, durant la qual es van superar totes les expectatives, tant de públic com de vendes. Més de deu mil persones visitaren la fira i participaren en les diferents activitats programades, i es van vendre més de dos mil cinc-cents llibres. Òbviament l'eslògan va estar més que justificat.

Una part important d'aquest èxit es deu a la nova ubicació a la plaça de l'Ajuntament de València, un espai amb una forta càrrega simbòlica, per ser l'autèntic centre neuràlgic no només del Cap i Casal sinó també, per extensió, del País Valencià. Aquesta nova ubicació va permetre que hi hagueren més de cinc-cents metres lineals de zona expositiva per acollir trenta-sis editorials. De la gestió, se n'encarregaren set llibreries, que treballaren de manera cooperativa.

La Plaça del Llibre va nàixer l'any 2013 per donar visibilitat a la literatura feta en valencià i consolidar un punt de trobada entre editors, autors i lectors a la tardor. Objectius que s'han consolidat en la present edició, organitzada per la Fundació pel Llibre i la Lectura (FULL) i la Generalitat Valenciana a iniciativa de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV), el Gremi de Llibrers de València, l'Associació

d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) i Acció Cultural del País Valencià (ACPV) i amb la col·laboració de l'Ajuntament de València, la Diputació de València, les universitats públiques valencianes i les editorials i llibreries participants.

La Plaça va ser inaugurada el dijous 20 d'octubre pel secretari autonòmic de Cultura, Albert Girona.

Com a preàmbul, el dilluns 17 es va inaugurar a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània, a València, l'exposició itinerant «Nosaltres, les escriptores. Valencianes en el temps», comissariada per Rosa Roig i Manola Roig. És una proposta expositiva organitzada per FULL i la Direcció General de Cultura i Patrimoni de la Generalitat Valenciana, dins de les activitats del Pla Valencià de Foment del Llibre i la Lectura. L'exposició dona visibilitat a més de quatre-centes cinquanta escriptores valencianes que han existit des del segle xv fins a l'actualitat.

A la inauguració de «Nosaltres, les escriptores. Valencianes en el temps» van assistir David Ibáñez, secretari autonòmic d'Inclusió i de l'Agència Valenciana d'Igualtat; Carme Amoraga, directora general de Cultura i Patrimoni, i el president de FULL, Jesús Figuerola. A l'acte, hi van assistir més de dues-centes persones, en la major part del món de les lletres. L'acte

es va tancar amb la lectura de fragments de les obres d'escriptores valencianes desaparegudes a les quals van donar veu escriptores com Anna Moner, Ana Noguera, Carme Miquel, Pepa Guardiola, Raquel

Ricart, Isabel Robles, Rosario Raro, Carme Manuel, Rosa Maria Rodríguez Magda, María García-Lliverós, Lola Mascarell, Encarna Sant-Celoni, Gracia Giménez i les editores Àfrica Ramírez i Núria Sendra.

Entre els actes més destacats que se celebren a la Plaça del Llibre cal destacar la presentació de les novel·les *Cinc Cadàvers*, de Josep Franco (Edicions Bromera); *Si ha nevà*, de Paco Esteve i Beneito (Edicions Bromera); *Melcioret vol ser músic*, de Miquel Àngel Múrcia, David Palmer i Paqui Constant (Edicions 96); *Insectostomia*, de Francesc Mompó (El Petit Editor), o *La cuina de l'Albufera (i les marjals)*, d'Emili Piera (Perifèric Edicions). També cal destacar les taules redones dedicades a la novel·la negra, novel·la històrica i literatura

juvenil; recitals poètics, i l'actuació musical de Manuela Alandes i Sergi Pitarch. La IV edició de la Plaça del Llibre va tancar el diumenge 23 d'octubre amb una lectura d'obres d'escriptores valencianes a càrrec de Rosa Roig i Manola Roig, acompanyades a la guitarra per Enric Casado.

El divendres 21, com ja va sent tradicional, es van lliurar els Premis de la Plaça del Llibre dins d'un sopar literari. Enguany el Premi d'Honor va ser per a l'escriptora mallorquina Maria Antònia Oliver, Pre-

mi d'Honor de Lletres Catalanes 2016. En el seu nom, va arrebregar el guardó l'escriptora menorquina Esperança Camps. El Premi a la Millor Difusió del Llibre i la Lectura va ser per als bibliotecaris valencians. Arreblegaren el premi Alicia Sellés, presidenta del Col·legi de Bibliotecaris i Documentalistes de la Comunitat Valenciana, i Francesc Rodrigo, president de l'Associació de Bibliotecaris Valencians.

Els beneficis d'aquesta IV edició de la Plaça del Llibre de València han estat des-

tinats a la compra de llibres per a les biblioteques dels hospitals infantils valencians.

MANOLO GIL

www.placadelllibre.com

EL MISTERI DE LA MANSIÓ CREMADA

ANNA DÉDALUS DETECTIU

El còmic, com la il·lustració gràfica és, a més d'una manifestació cultural i un recurs expressiu d'indubtable valor com a fi en si mateix, un facilitador com pocs del primer vincle amb la lectura en l'edat primerenca. Encara que parega un anacronisme haver de recalcar-ho, malauradament, continua existint entre el professorat d'escoles i instituts certa reticència a recomanar la lectura de còmics entre l'alumnat. Amb honroses excepcions, són molts els mestres als quals la pròpia falta d'informació, de bagatge o de costum, els fa mirar amb recel la narrativa en imatges, com si es tractara de ximpleries o d'una sort de literatura de segona; sense suc ni bruc.

És per això que resulta tan important i tan esperançadora l'existència d'un llibre com *El misteri de la mansió cremada*. *Anna Dédalus detectiu*, amb text de Miguel Ángel Giner i dibuixos de Núria Tamarit i Xulia Vicente. Un llibre còmic que conta les intrigues a què ha d'enfrontar-se la detectiva adolescent Anna Dédalus per tal de desentranyar l'enigma que envolta la mort dels seus pares, també detectius, dins d'una misteriosa mansió. En aquesta primera entrega de la trilogia, la intel·ligent, astuta i independent Anna es farà servir dels quaderns on sa mare prenia les seues anotacions en

forma de còmic. És en aquest punt on radica la peculiaritat d'aquest llibre que ha sabut barrejar el còmic i la novel·la escrita d'una manera molt natural, complementària i igualment important pel que fa al ritme i a la narració.

Un recurs força enginyós perquè els joves lectors s'endinsen –inclús des de l'aula– en el món del còmic juvenil i adult al mateix temps que en la literatura d'intriga. Un bon llibre que se sustenta en dos pilars bàsics: la composició d'un text engranat com un rellotge i farcit de referències a l'univers clàssic detectivesc, i tot el desplegament gràfic, dinàmic, fresc i fortament atractiu de què són capaces dues dibuixants carregades de futur.

MANUEL GARRIDO

El misteri de la mansió cremada.
Anna Dédalus detectiu.

MIGUEL ÀNGEL GINER BOU / Autor

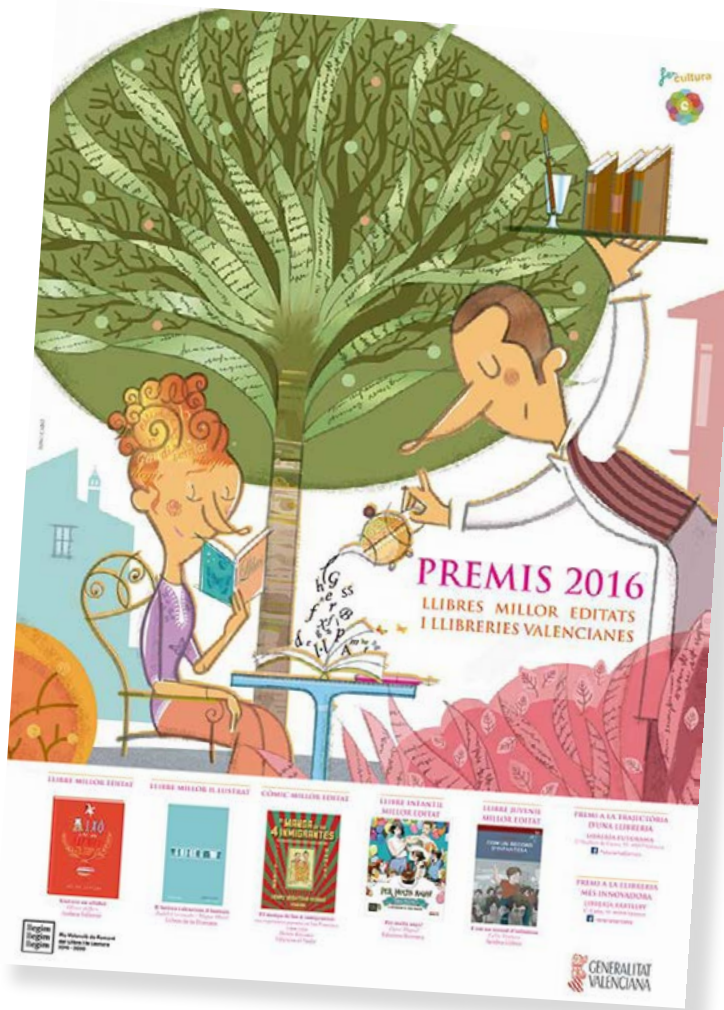
NÚRIA TAMARIT I XULIA VICENTE / Il·lustradors

Andana Editorial. Algemesí, 2015

104 pàgines / 978-84-16394-05-0 (valencià) /
978-84-16394-06-7 (castellà) / 12,50€

Edat recomanada: + 8 anys

CARTELES PARA LEER

rífico a los mejores libros editados e ilustrados, y a la trayectoria e innovación de los librerías. Una de las formas de hacerlo visible en todos los espacios culturales es el tradicional cartel que disfrutamos viendo en nuestras bibliotecas, esta vez creado por el dibujante de cómics y diseñador gráfico Toni Cabo.

la tetera hasta un libro abierto y en blanco, y en una bandeja que sujeta el sirviente con gran equilibrio en lo alto, en lugar de sobrecitos de té exóticos, hay más libros dispuestos a ser merendados. ¿Cuántos podrá tomarse leer esa jornada, a la bella sombra de esas ramas-páginas, garabateadas con infinitas frases en crecimiento? ¿A alguien se le podrían ocurrir más referencias librescas en tan justo espacio y sin que compitieran visualmente entre ellas y estropearan el mensaje? Esa claridad de visión de la escena y tan divertida narración en una sola imagen solo se le podía ocurrir a un dibujante de tebeos como Toni, acostumbrado a hacer fácil la lectura (de este cartel y de los libros que habitualmente ilustra), una labor que realiza como

La Conselleria de Educació, Investigació, Cultura y Deporte ha reconocido públicamente la labor de los editores y librerías de la Comunidad Valenciana dando un premio hono-

Este cartel muestra el Árbol del Saber (una curiosa especie que data ya de unos miles de años, del cual no se extraen solo las hojas de papel, sino publicaciones ya impresas, listas para encuadernar), bajo el cual un mayordomo sirve graciosamente un «Té de Letras» a una aristocrática lectora sumergida completamente en una historia. Las letras resbalan des de

ilustrador acostumbrado a contar historias para niños y niñas desde hace años.

Como buen cartel, además, tiene una función social muy clara: se explica a sí mismo y no necesita un traductor, ¡cualquier niño que lo vea va a sonreír y querer tomar otro libro líquido, que debe entrar muy fácil! El lenguaje artístico del cómic funde líneas y letras magistralmente, pero aquí no hay bocadillos ruidosos. Un silencio respetuoso impregna toda la escena... ¡chiss!... dejad leer al lector.

Toni Cabo es uno de los ilustradores más destacados y un referente en el mundo de la historieta infantil. Ha trabajado para las editoriales más importantes del país y ha ilustrado una treintena de libros. Vinculado desde sus inicios a las revistas infantiles en catalán: *Camacuc*, *Tretzevents* y *Esquix*, es el creador de las historietas de *Boro*, *Moro* y *Puromoro* (el premio al cómic mejor editado 2014 fue para *Boro*, *Moro* y *Puromoro*. 15 años, de Edicions de Ponent, del fallecido gran editor Paco Camarasa), el personaje de Lucrècia y

también de la emblemática Georgina. Ha participado en diversas exposiciones colectivas de ilustración y fue seleccionado en la Bienal de Ilustración de Bratislava en 2003. Realizó los *storyboards* de la serie de animación en plastilina *Caracolímpics* de la Productora Truca Films y *La Cinquème* (Canadá). Desde el 2000 realiza talleres de cómic, así como conferencias sobre diseño gráfico, cómic y libro ilustrado.

<http://tonicabo.blogspot.com.es>

JAVIER GAY LORENTE

